

Asia: VN/32389/2023

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain, sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetun lain sekä Lupa- ja valvontavirastosta annetun lain (15 ja 20 §) muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1) Näkemyksenne muutoksiin, joilla vahvistetaan ammattioikeutta hakevan sekä ammattihenkilön kielitaitoa koskevia säännöksiä

Suomen Fysioterapeutit kannattaa esityksessä olevien kielitaitoa koskevien säännöksiä tarkentamista. Riittävä suomen tai ruotsin kielen taito on perusteltu vaatimus sekä asiakas- ja potilasturvallisuuden että ammattihenkilön oman oikeusturvan kannalta.

Suomen Fysioterapeutit pitää merkittävänä, että jatkossa työnantajan velvollisuus varmistua työntekijän kielitaidosta vahvistuu. On tärkeää tähdentää, että kielitaidon riittävyttä voidaan tarkastella koko palvelussuhteen ajan.

Riittävän kielitaidon määrittelylle tarvitaan kansallisesti yhtenevät käytännöt, jotka varmistavat nimenomaisesti ammatillisesti riittävän kielitaidon (potilastyö, dokumentointi, lausunnot, moniammatillinen yhteistyö jne.).

2) Näkemyksenne muutoksiin, joilla laajennetaan Lupa- ja valvontaviraston mahdollisuuksia puuttua ammattihenkilön ammattioikeuteen ammattitoiminnan ulkopuolella tehdyn rikoksen perusteella sekä toisen EU/ETA-valtion tekemän, ammattioikeutta rajoittavan tai poistavan päätöksen perusteella

On kannatettavaa, että Lupa- ja valvontavirastolla on mahdollisuus puuttua ammattihenkilön ammattioikeuteen, aiemmasta poiketen, myös ammattitoiminnan ulkopuolella tehdyn rikoksen perusteella. Ehdotetussa 27 a §:ssä korostetaan tarkoituksenmukaisesti potilasturvallisuutta sekä ammatissa toimimisen edellyttämää luottamusta arvioitaessa ammattioikeuksiin puuttumista.

Myös 31 a § tarkentaminen siten, että Lupa- ja valvontaviraston tulisi arvioida toisen EU/ETA-valtion tekemää päätöstä suhteessa kansallisiin puuttumisperusteisiin ja niiden välttämättömyyteen sekä ammatinharjoittamisen mahdollisesti aiheuttamaan potilasturvallisuuden vaarantumisen riskiin on kannatettavaa ja perusteltua. On tarkoituksenmukaista, että päätöstä ei voida tehdä pelkästään toisen EU/ETA-valtion päätökseen pohjautuen ilman edellä mainittua arviointia.

Lupa- ja valvontavirastolle esitetty oikeus ryhtyä väliaikaisiin toimenpiteisiin, kuten ammattioikeuden rajoittamiseen jo ennen tuomioistuimen lainvoimaista päätöstä, potilasturvallisuuden tai ammattihenkilön ammatissa edellytettävän luottamuksen vaarantuessa, on perusteltu ja vahvistaa potilasturvallisuutta.

Lausuntopalautteen perusteella tehtävässä jatkovalmistelussa tullaan arvioimaan mahdollisia muutostarpeita laillistetun sosiaalihuollon ammattihenkilön tehtävissä toimimista koskevaan sääntelyyn avoimessa yliopistossa suoritettujen opintojen perusteella. Sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetun lain 12 §:ään vuonna 2025 voimaan tulleella muutoksella annettiin myös muille kuin ammattiin opiskeleville mahdollisuus toimia tilapäisesti laillistetun sosiaalityöntekijän tehtävissä sosiaalityöntekijöitä koskeneen akuutin henkilöstöpulan tilanteessa. Eduskunta on edellyttänyt, että sosiaali- ja terveysministeriö arvioi sosiaalityöntekijän tehtävissä toimimisen edellytysten lieventämistä koskeneen lakimuutoksen vaikutuksia ja kokemuksia ja ottaa ne huomioon ammattihenkilölainsäädännön uudistamisessa. Sosiaali- ja terveysministeriö on arvioinut asiaa hallituksen esityksessä tarkemmin kuvatulla tavalla ja ehdottanut esityksessä useita muutoksia sosiaalihuollon ammattihenkilöiden työnjaon joustavuuden parantamiseksi ja tehtävärakenteiden kehittämiseksi. Ehdotetut muutokset muodostavat kokonaisuuden, jossa samanaikaisesti yhdenmukaistetaan sosiaali- ja terveydenhuollon säänneltyyn ammattiin opiskelevien tutkinto-opiskelijoiden edellytyksiä toimia laillistetun ammattihenkilön tehtävissä sekä mahdollistetaan sosiaalihuollon ammattihenkilöille joustava toimiminen toistensa tehtävissä laissa tarkemmin säädetyin edellytyksin. Ehdotettujen muutosten myötä ne sosiaalihuollon ammattihenkilöt, jotka olisivat suorittaneet sosiaalityön opintoja avoimessa yliopistossa, saisivat toimia jatkossakin niissä sosiaalityöntekijän tehtävissä kuin nykyisinkin, mutta pysyvämmällä tavalla. Esityksen mukaan sosiaalihuollon ammattihenkilölaissa säädettäisiin terveydenhuollon ammattihenkilölakia vastaavasti erikseen ammattiin opiskelevien mahdollisuudesta toimia laillistetun ammattihenkilön tehtävissä (12 §) ja sosiaalihuollon ammattihenkilöiden

mahdollisuudesta toimia muiden sosiaalihuollon ammattihenkilöiden tehtävissä (3 §). Ehdotetuilla muutoksilla tuettaisiin sosiaalihuollon ammattihenkilöiden keskittymistä koulutustaan (tutkintokoulutus sekä mahdolliset lisä- ja täydennyskoulutukset) ja osaamistaan vastaaviin tehtäviin sekä turvattaisiin sosiaalihuollon ammattihenkilöille pysyvämmät tehtäväjärjestelyt poistamalla toisen ammattihenkilön tehtävissä toimimiseen liittyvät aikarajat ja vaatimus toimia johdon ja valvonnan alaisena. Muutoksilla luotaisiin pysyvät lainsäädännölliset rakenteet vastata eri aikoina muuttuviin palvelutarpeisiin ja henkilöstön riittävyteen ja saatavuuteen liittyviin vaihteluihin. Lausunnonantajia pyydetään ottamaan kantaa lausuttavana olevan esityksen ehdotukseen, joka koskee laillistetun sosiaalityöntekijän tehtävissä tilapäisesti toimimisen edellytyksiä ja ottaen huomioon sosiaalihuollon ammattihenkilöiden riittävyyden ja saatavuuden näkökulman (3 A ja 3 B).

3A) Näkemyksenne muutokseen, jolla joustavoitetaan sosiaalihuollon ammattihenkilöiden työnjakoa mahdollistamalla sosiaalihuollon ammattihenkilöiden toimiminen toistensa tehtävissä laissa tarkemmin säädettyin edellytyksin terveydenhuollon ammattihenkilöiden mahdollisuuksia vastaaviksi (laki sosiaalihuollon ammattihenkilöistä 3 §)

-

3B) Näkemyksenne muutokseen, jolla yhdenmukaistetaan laillistetun ammattihenkilön tehtävissä tilapäisesti toimimista koskevaa sääntelyä sosiaali- ja terveydenhuollossa (laki sosiaalihuollon ammattihenkilöistä 12 §)

-

4) Näkemyksenne muutokseen, jolla yhdenmukaistetaan lähihoitajan ammattinimikkeen käyttöoikeuden edellytykset ja varmistetaan, että valvontaviranomaisella on yhdenmukainen toimivalta valvoa sosiaali- ja terveydenhuollon nimikesuojattuja ammattihenkilöitä.

-

5) Näkemyksenne muutokseen, jolla lisätään säännökset ja selkeä prosessi toisessa EU/ETA-valtiossa suoritettun tutkinnon vertailusta ja tunnustamisesta kansallista ja EU:n oikeuskäytäntöä vastaavaksi

Suomen Fysioterapeutit kannattaa lähtökohtaisesti esitettyä muutosta terveydenhuollon ammattihenkilölakiin (8 e §), jossa säädettäisiin toisessa EU/ETA-valtiossa suoritettun tutkinnon vertailusta ja tunnustamisesta kansallista ja EU:n oikeuskäytäntöä vastaavaksi.

Esitetty muutos vahvistaa hakijoiden oikeusturvaa ja yhdenvertaisuutta. On tärkeää, että tutkintojen tunnustaminen ei johda ammattipätevyyden heikentymiseen, vaan näissä tilanteissa edellytetään vastaavan tasoista osaamista kuin ko. ammattipätevyyden Suomessa hankkineilta.

6) Näkemyksenne muutokseen, jolla sujuvoitetaan sairaanhoitajan rajatun lääkkeenmääräämisoikeuden lupaprosessia

-

7) Näkemyksenne muutoksiin, joilla vähennetään sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden valvontalautakunnan toimintaa koskevaa byrokratiaa

Esitys on kannatettava. On perusteltua tehostaa valvontalautakunnan toimintaa ja vähentää resurssien käyttöä ko. asioiden käsittelyyn, jotta resurssit kohdentuvat varsinaiseen valvontatyöhön.

8) Näkemyksenne muutoksiin, joilla laajennetaan Lupa- ja valvontaviraston tiedonsaantioikeutta ja varmistetaan tiedonsaantioikeudet pysyvällä sääntelyllä

Suomen Fysioterapeutit kannattaa tiedonsaantioikeutta koskeviin pykäliin tehtäviä muutoksia, joiden myötä laissa mainituilla tahoilla on oikeus ilmoittaa salassapitosäännösten estämättä Lupa- ja valvontavirastolle tiedot asiasta, joka voisi vaarantaa asiakas- tai potilasturvallisuutta.

Sosiaali- ja terveystalvelualan henkilöstöä välittävien henkilöstöpalveluyritysten lisääminen Lupa- ja valvontaviraston tiedonsaantioikeuden piiriin tehokkaan valvonnan turvaamiseksi on kannatettava esitys.

Tiedonsaantioikeuksien laajentamisen yhteydessä on huolehdittava ammattihenkilöiden oikeusturvasta sekä tietojen käytön välttämättömyydestä.

9) Näkemyksenne muutokseen, jolla päivitetään erikoishammaslääkärikoulutukseen ottamisen edellytyksiä

-

10) Huomionne vaikutusten arviointiin liittyen. Onko esitysluonnoksella joitakin olennaisia vaikutuksia, joita ei esityksessä ole huomioitu?

Ammattihenkilöiden työnjakoon liittyvien muutosten vaikutuksia tulisi arvioida laajemmin ja tarkemmin. On potilasturvallisuuden, palveluiden laadun sekä henkilöstön hyvinvoinnin ja toimialojen pitovoiman kannalta ensiarvoisen tärkeää, että tehtävienjakoihin ei liity epäselvyyksiä ja sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöt saavat keskittyä koulutustaan ja ammattitaitoaan vastaaviin tehtäviin.

11) Muita huomioitanne esitykseen liittyen

Valvontaviranomaiselle tulee varmistaa riittävät resurssit lakisääteisiin tehtäviin. Esitettyjen muutosten mahdollistuminen on riippuvainen myös valvontaviranomaisten resursseista.

Lakikokonaisuuden jatkovalmistelussa on otettava huomioon Asiakas- ja potilasturvallisuuskeskuksen STM:lle toimittamassa arviomuistiossaan esille nostamat huomiot siitä, että sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden sääntelyä ei ole perusteltua lieventää.

Ammattihenkilölainsäädännön uudistuksen tuleva vaihe tulee toteuttaa vuorovaikutuksessa sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöitä edustavien järjestöjen ja koulutusorganisaatioiden kanssa.

Aalkivi Emmi
Suomen Fysioterapeutit - Finlands Fysioterapeuter ry